

UN PREMI CONSIDERABLE I SIS MES DE MAJOR MODESTIA

Enguany, entre dos dies rúfols, el ~~de Santa Llúcia~~ tretze de desembre/ha estat una d'aquelles diades radiant d'hivern, amb el blau turquesa del cel i l'or vell de les pedres tocades pel sol, amb un pensament de fred ben sec que encenia les galtes de les noies i de les que ja no ho són i que feien cua - doble cua - al defora de la capella de Santa Llúcia, i ~~que~~ posava un cert realisme al gebre artificial de les parades d'accessoris per al pessebre. De nit, entre la tremolosa llum de les estrelles i l'estesa de les parades il·luminades que omplia la plaça de la Catedral, la Seu ~~il·luminada~~ il·luminosa com un veire de cristall; amb les taques acolorides de les vidrieres, teniant tot un prestigi misteriós que feia autènticament gòtica la façana del senyor Girona i de la Real Academia de San Fernando.

I, al davant mateix, a l'Hotel Colom que continua una altra tradició i en perpetua el barcelonisme autèntic, reunia tota la gent - uns quants centenars, tants com pogueren obtenir invitacions fins que aquestes s'exhauriren; tants com cabien a les taules del gran menjador i a les sales i vestíbuls de la casa - que s'interessava per la concessió d'uns premis literaris catalans. Tota la gent, no. Molta més en quedà exclosa, per aquella limitació de lloc que de vegades sembla una limitació d'edat: no hi ha, en certes esferes, un interès a què la joventut quedi exclosa d'aquesta mena de festes gens oficials, gens ponderades per la premsa i per la ràdio, que vénen a repetir que la literatura catalana segueix vivent, cada any amb nous autors i amb nous lectors? Però, al carrer o des de casa, esperant unes informacions que les emissores locals van distribuir avarament a altes hores de la nit, quants foren els que seguiren les votacions, perfectament desinteressats quant al profit material d'uns quants, però orgullosos de saber que, en català, també hi havia uns considerables premis literaris i uns escriptors que n'eren mereixedors?

Tinc l'orgull d'ésser l'únic cronista complet d'aquestes nits de Santa Llúcia. Els amics-lectors de PONT BLAU, que any darrera any han volgut seguir les meves ressenyes, no deuen poder imaginar-se que, a través de les notícies dels diaris i revistes barcelonins, sigui totalment impossible de fer-se ni tan sols una idea del curs de les votacions, de les obres preses en consideració, dels noms dels autors en lluita, dels d'uns quants homes de bona fe - enguany han passat de trenta - que s'imposen el deure ensems agradable i atemoridor de jutjar uns manuscrits i de designar uns llibres dignes de guasadó. Tornem, doncs, ja que Santa Llúcia ens ha conservat un any més la vista i la claredat, a contar allò que he vist i que he sentit en aquesta nit dels set premis literaris - sis de catalans, un de castellà.

A la tarja de convit, com a la propaganda impresa i àdhuc a la llista del sopar, el premi "Sant Jordi" prenia una ~~considerada~~ superior importància tipogràfica. No era pas, certament, per destacar, entre éssers terrenals o noms editorials, l'únic que havia merescut l'auréola de la santedat. No, tot i que el gloriós màrtir de Capadòcia sigui patró de Catalunya, d'Anglaterra i de Grècia, no era pas a honor d'ell que anaven les majúscules; sinó de la quantitat realment excepcional en els costums literaris catalans, que el premi que el seu nom cobria representaria per a un novel·lista català. 150.000 pessetes - trenta mil duros, si comptem, com els nostres avis, en aquesta moneda de més pes i que desapareixia amb la nostra guerra - són alguna cosa per a premiar una novel·la catalana. Són molta cosa, i si a Catalunya regna actualment com molta gent afirma aquella mentalitat pretesament

ianqui, segons la qual un home val en proporció al que guanya, aquest Premi hauria de donar a la novel·la catalana un prestigi ben superior al que li havia guanyat fins ara el més aviat modest però honorable "Joanot Martorell". Enguany es donava per primera vegada. Fruit d'un mecenatge espontani i generós, hom temia que l'esforç no quedés condemnat a la no-repetició. Per sort - i aquesta era una de les alegries que ens donava la festa - els donadors han anunciat ja que l'any que ve repetirien llur acte i tot fa creure que aquest Premi de trenta mil duros ja quedarà incorporat al calendari català de recompenses literàries.

Hi concorrien quaranta obres. Les bases autoritzaven la presentació d'originals signats amb pseudònim, sempre que el nom figurés igualment a la portada, per tal que els jurats sabessin amb qui se les havien. Les cometes que tanquen sis dels noms de la llista d'autors que "tiraven" al nou premi de novel·la, així com els noms, o molt complicats i exòtics, o massa planers, dels qui duen aquest ornament tipogràfic a la llista, no ens revelen gran cosa sobre aquests novel·listes públics o temerosos d'un fracàs. Només un d'aquests escriptors amb pseudònim - el qui signava Joan Serra - féu en les votacions un paper molt destacat. Un altre, el pseudo-Joan Genet, obtenia un vot a la primera votació. Aquesta manca d'èxit ens ha privat de saber qui eren els escriptors que no gosaven donar la cara, perquè, tot i que han circulat alguns noms, ningú no pot dir que cap membre del Jurat ni dels organitzadors hagi comès la petita indiscreció d'identificar-los. Però ja ens vagarà de parlar de tots i de comentar les votacions. Deixem els set membres del jurat - Jordi Rubió i Balaguer, president; Agustí Calvet (Gaziel), J. E. Martínez-Ferrando, Joan Pons i Marquès, Josep Pla, Joan Petit i Joan Fuster, secretari - lliurats a la tasca difícil de la tria. I passem als altres premis.

El més nou, després d'aquest tan important de novel·la, era el "Maspons i Camarasa", de monografies comarcals, que duu el nom d'un constant mecenas d'aquesta mena d'estudis. L'any passat era atribuït, per primera vegada, a Ferran Canyameres, per un estudi sobre el Vallès que aviat deurà ésser publicat. En aquesta segona sortida, que ja ens el presenta amb un capital doblat - i àdhuc així, deu mil pessetes són poques pessetes - la lluita s'entaulava entre cinc llibres, dels quals aviat es destacaven els de Manuel Anglada, sobre Llívia, de Josep Girona ("L'alta Garrotxa") i de Josep M. Pobleu ("La comarca de Barberà"), deixant enrera els altres dos, de Ramon Grabolosa i Pere Vinyoles. La lluita entre els tres preferits es resolvia deixant enrera la brillant crònica montblanquina de Pobleu - i poso l'adjectiu perquè conec el llibre i no sabria qualificar-lo altrament - i resolent l'empat entre els altres dos amb una victòria per tres a dos de "L'alta Garrotxa". Josep Girona, l'autor, és jove i excursionista, i els membres del jurat que presidia Agustí Duran i Sanpere i on figuraven homes tan competents com Lluís Solé i Sabarís, Josep Iglésies i Pere Canal, amb Tomàs Tebé com a secretari, poden estar contents d'haver ajudat a que augmenti la bibliografia catalana amb un nou nom d'escriptor.

També era nou, del mateix temps, el premi "Carles Riba", el qual deu a la trista circumstància d'haver-nos deixat fa més d'un any el gran escriptor de les "Estances" l'haver substituït el ja tradicional "Ossa Menor". Es, si fa no fa, el mateix jurat de sempre (Tomàs Garcés, Nèstor Lujan, Albert Manent, Joan Teixidor i Josep Pedreira), un jurat on té predomini la gent jove i la poesia nova, qui havia de decidir-se sobre un dels vint-i-cinc volums de versos que prenien part al concurs. També aquí els noms de

gent inèdita abundaven. Només tres dels concursants tenia ja al seu actiu un o més llibres impresos. Algun altre havia sonat en algun concurs anterior. Però la gran majoria eren perfectes desconeguts, vinguts a la lluita amb un bagatge intacte de joventut i d'il·lusions. Fa bo de llegir-ne els noms: Montserrat Abelló, Valentí Alavedra, Francesc Amorós, Miquel Bauçà, Jesús Bonals, Isidre Burunat, J. M. Castellnou, E. Corral i Coll, Delfí Escoda, Magda Ferrer, Antoni Font i Costa, Francesc Garriga, J. M. Inglès, Alfons Romeu, Teresina Rosés, Lluís Serrahima, Isabel Solsona, F. Vila Plana... Alguns d'aquests novells aconseguien vots a la primera votació: Montserrat Abelló, Francesc Amorós, Antoni Font, Francesc Garriga, Lluís Serrahima i Isabel Solsona, ultra els que eren donats als ja coneguts Ramon Bech, Xavier Casp i Guillem Viladot. Es destacaven, de bell antuvi, "Terra", de Francesc Amorós, "Cants terrenals", de Ramon Bech, "Intervencions quirúrgiques", del mallorquí Miquel Bauçà, "Com si visqués", del barceloní Lluís Serrahima, de la prestigiosa dinastia d'advocats i escriptors i "Urim-Tumim" del lleidatà - o potser targarí, no n'estic segur - Guillem Viladot. Les successives votacions eliminaven Serrahima, Bauçà i ~~Amorós i Viladot~~ Viladot i deixaven enfrontats Amorós i Ramon Bech. Era aquest qui, al capdavant, aconseguia el Premi i les deu mil pessetes que l'acompanyen. Modestíssim, esborradís, silenciós, l'autor de "La ciutat submergida" - un dels llibres destacats de poesia dels darrers deu anys - mereixia aquesta pública reconeixença d'un art perfecte, una mica fred, potser, en apariència, però tens d'una llengua depuradíssima i d'una gran bellesa d'imatges. "Cants terrenals" és, doncs, el segon Premi "Carles Riba".

Relativament modern, també, el premi "Josep Yxart", és adjudicat per un jurat d'indiscutible competència (president, J. V. Foix, acompanyat de Rosend Llates, Marià Manent, Jaume Bofill i Ferro i el jove crític i tractadista de literatura Josep M. Castellet - ai las! exclusivament vinculat per la seva producció a les lletres castellanques -). Potser aquests homes feien por als assagistes del país, o potser les deu mil pessetes del Premi són insuficients per a suscitar vocacions de prou empena: el cas és que només quatre obres es presentaven a la palestra: el "Maragall 1860-1911-1961", de Miquel Arimany; un estudi de Joan Ferrer i Miquel ~~Ar~~ sobre "Catalunya i el primer ferrocarril peninsular"; un assaig del novel·lista Joan Oller i Rabassa també suscitat pel centenari de Maragall, lligant-lo amb "la meravella de la paraula" i, sota el títol de "Ha calgut escollir", un llibre de Joan Triadú que reuneix, segons sembla, la part més densa dels seus treballs crítics. Arimany i Triadú es mantenien en igualtat de vots fins a la darrera volta, en la qual aquest darrer guanyava per quatre a un. Tots dos són de la mateixa generació i, n'estic segur (puc dir-ho perquè fa al llibre del finalista, perquè també el conec) les dues obres haurien fet honor al nom de Josep Yxart i a les lletres catalanes. Confiam que, demés de la que obtenia el premi, poguem també veure en lletra impresa la que li era honorable rival.

Potser caldria fer un breu esment, ara, del premi "AEDOS" de biografia castellana, l'únic que mereix els honors de la publicitat, si no fos que, justament aquest darrer detall fa que n'hi hagi prou amb indicar que, en lluita oberta entre personatges tan diversos com Pedro Navarro, Jerónimo Navel, Almanzor, Gabriel Miró i el cardenal Despuig, guanyava la contesa un home ja ~~anomenat~~ bregat a les batalles, com era el qui fou anomenat pels seus enemics "el tigre del Mestrat" i que es digué "Ramon Cabrera i Grifó. El nom és també el títol del llibre de Román Oyarzun que obtingué el premi. M'han dit que l'autor, diplomàtic i carlí, és l'historiador modern del

adicionalisme, i que es guarda com d'escaldar-se de fer al·lusió a l'evolució final del pensament del capítol carlí - posat en escena, en un moment patètic de la seva vida, per Joan Santamaria - i que, com és sabut, es refugiava a Londres, es casava amb una dama anglesa i acabava com a liberal.

El mateix jurat, un xic barrejat (J. M. Millàs Vallicrosa, Melchor Fernández-Almagro, Ferran Soldevila, Martí de Riquer i l'editor donant del premi, Josep M. Cruzet) havia d'adjudicar el de biografia catalana, dotat, com el seu germà castellà, amb 25.000 pessetes. Enguany les aportacions eren molt reduïdes, puix que es limitaven a tres llibres. El caràcter combatiu i atrabiliari de les "Memòries" de Monsenyor Antoni Griera, filòleg anti-fabrista i oficial, unit, suposo, a la poca qualitat literària del text, privaven que aquesta obra tingués cap vot. Les altres dues, "Els Veciana in els Mossos d'Esquadra", de la jove Núria Sales i Folch, i el llibre que sobre "Alfons el Cast, el primer comte-rei" presentava Jordi Ventura, també jove historiadore, havien doncs de disputar-se la recompensa. Se l'enduia el que ja havia estat dos anys seguits finalista amb el recentment publicat "Pere el Catòlic i Simó de Montfort". Jordi Ventura, apassionat d'història de l'Edat Mitjana, gran amic dels occitans i actiu obrer de l'entesa catalano-provençal havia de trobar per força un tema grat en aquesta evocació de l'home que podia dir-se l'emperador dels Pirineus. I és satisfactori que les vocacions de nous historiadors catalans emprenguin camins tan diversos com els que indiquen la producció de Jordi Ventura i la que presentava Núria Sales, altrament també poetessa darrerament premiada.

Correspon ara de parlar del Premi "Victor Català", de contes, al qual enguany concorrien vint-i-un llibres d'altres tants escriptors. També aquí abundaven els inèdits, al costat dels autors ja madurs, però no gaire prodigats, com Lluís Soler, l'autor del "Llibre de les Salvatgines", Pere Prat i Ubach, dibuixant i biògraf de Junceda, Amador Garrell, el granollerí benemèrit, Joan Draper, que un dia signava "Blai" les seves notes diàries de "La Veu", Francesc Rossetti, de Malgrat i Joaquim Buigas, editor veterà que fa poc ens donava, a la "Selecta", un llibre de vives narracions. Alguns altres noms ja eren coneguts en altres camps de la literatura: Joan B. Xuriguera, lleidatà, autor de dos poemes de gran volada com són "Aníbal" i "Indíbil i Mandoni"; Lluís Jordà, que és un dels nostres més actius professors de català; Concepció G. Maluquer, poetessa vehement, llorejada a Barcelona i a París, i el novel·lista Joan Garrabou, del qual la "Proa" de l'exili ha publicat un llibre amarg: "El mar escolta". Entre els joves, gairebé inèdits, es destacaven Núria Albó, Pere Bech, Joaquim Carbó, Sebastià Estradé i Estanislau Torres - hom recorda els contes excel·lents que aquest darrer ha publicat en el volum "Fum d'ara" de la col·lecció "Lletres". I també, amb un major bagatge editorial, Ramon Folch i Camarasa, poeta, autor dramàtic i novel·lista. Tres vegades seguides finalista del "Victor Català", aquest darrer gaudia d'allò que els francesos en diuen un préjugé favorable. En efecte, després d'una primera votació destinada a saludar els llibres prometedors - i els autors complidors - els cinc jutges, presidits per Miquel Elor i que comprenien, ultra aquest i el secretari Josep Miracle, els crítics i historiadors literaris Rafael Tasis, J. Ruiz Galonja i Gonçal Eloveras, van concentrar llurs vots en els llibres de Núria Albó ("Mentre esperem"), de Concepció G. Maluquer ("Benaventurats"), Pere Bech ("L'ànima submergida"), Estanislau Torres ("De la humana convivència") i Ramon Folch i Camarasa ("La sala d'espera"). Eliminats successivament Bech, Maluquer i Albó, la competència entre els altres dos es resolgué en la votació final de tres a dos a favor de Folch. Aquest és, doncs, després de "Joanot Martorell" de 1956, el "Victor Català" d'enguany

I tornem al "Sant Jordi" - al primer "Sant Jordi" d'una sèrie que desitgem ben llarga i gloriosa -, ara que els set components del Jurat han arribat a una decisió. Les deliberacions foren llargues i apassionades. Bon senyal. Si algú temia que el prestigi i l'edat d'alguns dels jurats fossin obstacle per a llur interès per les obres sotmeses a llur judici, s'han equivocat. Indiscrecions de veïnat - els jurats dels diferents premis deliberaven en sengles cambres ~~va~~ del segon pis de l'Hotel Colom - permetrien àdhuc que algú afirmés que la vehemència més juvenívola s'havia emportat en algun moment decisiu algun dels prosistes madurs amb més autoritat en el tribunal. El cas és que aquests set jurats han preferit decantar-se cap a les descobertes que seguir els camins rutinaris de la recompensa a gent, vella o jove, d'un ja guanyats prestigi i popularitat.

Seguin les votacions i, de primer, la llista dels concursants. Hom creia que l'esquer dels trenta mil duros hauria fet abocar a la contesa tots els novel·listes en exercici. La cosa més sorprenent és que els noms coneguts siguin tan escassos en la llista de les quaranta novel·les que aspiren al Premi. Quaranta novel·les i trenta-nou novel·listes, puix que Manuel de Pedrolo, sempre generós en la seva producció, compareixia amb dues obres: "Cendra per Martina" - que per mi és una de les novel·les catalanes destinades a tenir més èxit el dia que puguin publicar-se -, i una de recent, escrita aquest estiu i de títol original: "Tants interlocutors a Basera", que es veu que interessava més els jurats, puix que li donaven cinc vots a la primera votació i que aquests cinc li restaren fidels dues voltes més, per convertir-se després en quatre i ésser anul·lats després pel joc de l'eliminàtoria. Trenta-nou novel·listes? Hi ha qui diu que un d'aquests pseudònims que semblen anagrames amaga el nom de dos escriptors de nom, copiosament llorejats. Potser sí, però la identitat dels escriptors que preferien de no donar la cara no ha estat mai traïda. Haurà pesat llur excessiva reticència en el poc cas que en feia el jurat? Ves a saber!

El cas és que dels pseudònims, ni "Antoni Musethifer", ni "Erinska", ni "V. L. Genés Baixeres" aconseguïen cap vot a la primera volta. Ja és més sorprenent que tampoc en tinguessin obres com "La darrera primavera", de Ramon Bardés, "Les cabres", de Blai Bonet, "Maria Anna", de Lluís Capdevila, "Infants d'ahir, homes d'avui", de Joan Draper, "El gust de la cendra", de Ramon Folch i Camarasa, "La vida espatllada de Pere Cuquet", de Joaquim Folch i Torres, "Vent de març", d'Adolf Nanot, "El port és lluny", de Lluís Ferran de Pol, i "L'home vulnerable", de Joan Bta. Xuriguera, perquè tots ells tenen una obra literària al darrera i alguna d'aquestes novel·les té una autèntica qualitat, ultra la solvència dels autors. A la llista dels 39 abundaven, però, els joves: bé deuen ésser-ho Lluís Arquer, Joaquim Carbó, Josep Ferrer i Coll, Joan González, Juli Lorente, Montserrat Ortiz, Walda Pla, Rosa Ricart, Emili Sabaté i Francesc de Solà. La primera volta en destacava algun. Tenien dos vots "Cepts torts, recargolats", del jove inèdit que signa "Antoni Rivolta", "Recerca", de Rosa Ricart i l'obra d'un dels patriarques de la nostra novel·la, Joan Oller i Rabassa, que duu ara el títol "El dimoni mai no jeu", poc apropiat, em temo, al més aviat audaç tema del llibre. N'havien obtingut un "Quinze anys", de Josep Ferrer i Coll, "Esculls", de Rosa Figuerola, "La terra creix", de Joan González, "Viatge al no-res", del qui signa "Joan Gener", # "Cotó blanc i pintat", de Jaume Uyà i "Jugada perfecta", de Ramon Fontanilles. Cap d'aquests, és clar, no passava a la segona volta, a la qual només prenia part les obres que havien tingut cinc o sis vots a la primera: Miquel Cuspinera, amb "Només ésser", Enric Massò, amb "Viure no és fàcil", Mercè Rodoreda, amb

una "Colometa", de títol emilivilanovesc - potser això li féu mal, perquè tots els qui hem llegit les obres recents de l'autora d'"Aloma" sabem quin talent d'escriptora i de novel·lista hi demostra. Aquests tres, amb sis vots cada un, semblaven els destinats a la disputa decisiva. Però tenien a un sol punt de distància, tres altres concurrents perillosos: "Joan Serra" - nom de pintor sota el qual, van dir-me, se n'amagava un altre d'escola ben diferent al gran paisatgista-, amb "Matèria definitiva", Manuel de Pedroló, amb "Tants interlocutors a Bassera" i el tantes vegades meritori arquitecte, -jardiner, viatger, caçador, autor dramàtic, moralista i diplomàtic que és Nicolau M. Rubió, massa poc present a les conteses literàries, i que presentava una novel·la titulada "No ho sap ningú", l'interès i actualitat de la qual m'ha estat molt ponderada. Quedava enrera en la competició un joveníssim valencià, Josep Palàcios, amb "Crònica d'una mort", obra que és, m'han dit, un considerable esforç. Les votacions successives - n'hi hagueren set - augmentaren fins al màxim de vots els de Cuspinera, Massó i Rodoreda, i anaren eliminant Nicolau M. Rubió, Pedroló i Joan Serra. A l'aventdarrera, els dos primers tingueren cinc vots cada un i Mercè Rodoreda només quatre. I la definitiva donava, amb quatre vots a Enric Massó i tres a Miquel Cuspinera, la victòria per al primer "Sant Jordi" a l'autor de "Viure no és fàcil".

No sé si farà riure una mica o passarà per petulància que digui que conec l'obra guanyadora, com també que sé que Enric Massó, autor d'una novel·la publicada fa uns anys a la Nova Col·lecció Lletres, "Els dos miralls" i guanyador de la Copa Artística als Jocs Florals del Centenari, a París, és un home de gran vocació i de considerables dots d'escriptor. La seva obra respon a un concepte modern i dinàmic de la narració i estic segur que produirà en els lectors el mateix efecte que ha fet en els set honorables i prestigiosos jurats. En quant a l'obra finalista... no, no l'he llegida ni conec l'autor - ~~terraconi~~ d'edat madura - però puc dir que he llegit la seva primera novel·la, encara inèdita, i que vaig trobar-la interessant, ben escrita i reveladora d'un excel·lent escriptor. Són dos homes, doncs, ben dotats i capaços de mantenir les prometes que llur cos a cos, en aquesta renyida lluita cursa, fa suposar. Ara caldrà que els dos llibres es publiquin - i els altres que també eren dignes de competir en la lluita per al primer "Sant Jordi" - perquè les intencions dels generosos donadors del nou premi es completin amb la part més interessant: que el públic català es llienci a llegir-les, a protegir la novel·la catalana, a assegurar-li grans tiratges i una vida segura.

I ara sí que hauria de plegar. No goso de rellegir-me (però he donat una mirada al primer paràgraf, i trobo que sembla el començament d'una novel·la de la senyora Moncerdà de Macià). El devessall de sinònims, frases fetes i estil de pura gasetilla potser farà creure algun lector que el meu entusiasme és de pura fórmula o d'encàrrec. Amb la mà al pit, puc dir que no. Si enguany la meua ressenya de la nit de Santa Llúcia ha sortit mansoia, sense pebre ni sal, és culpa, purament i simple, de la meua poca traça. Com deia la meua àvia, qui dona el que pot, no està obligat a més. I també afegia preneu la raó en paga.

La raó, que hauria de valer per paga de la meua poca traça, no serà que ens fem - que em faig - vell? Santa Llúcia gloriosa, conserveu-nos la vista, la claredat i aquell entusiasme que, segons l'Evangeli i segons el nostre Amadeu Vives, és la sal de l'ànima i de la literatura.

Barcelona, 16 de desembre de 1960.

BLANQUERNA.

d'arribar de molt aviat a Tarragona